

[Kaj Andresen.]

egentlig undervisningsmodne ved 9-10 års alderen, og at de i reglen først bliver skoletrætte langt senere end andre børn. Naturligvis findes der forældre, der vil ønske børnene fritaget for undervisningen ved 14 års alderen, fordi børnene kan være til hjælp i forældrenes bedrift; men det er normalt de til undervisning bedst egnede og derfor dem, der kan få mest ud af en fortsat undervisning til gavn for sig selv og samfundet.

Lovforslaget indeholder en dispensationsadgang. Jeg tror, man skal være forsigtig med at anvende den, medmindre skolen anbefaler dens anvendelse.

Efter lovforslaget skal undervisningen fortsat foretages af forsorgen og ikke af det almindelige skolevæsen. Det er et vanskeligt problem. Umiddelbart kan meget tale for, at al undervisning skal varetages under undervisningsministeriet og ikke under socialministeriet; men erfaringerne, ikke mindst fra eksternatskolerne, viser, at det bedste resultat nås gennem et intimt samarbejde mellem pædagoger, psykiatere og psykologer.

Mange af disse børn har været ude for et stærkt psykisk pres både fra hjem og legekammerater, der har medført store psykiske forstyrrelser ved siden af deres åndssvaghed. Disse forstyrrelser har igen givet sig udslag i uheldige adfærdstendenser, der ofte ikke kan behandles alene ad pædagogisk vej, men hvor psykolog og psykiater må træde til med deres særlige viden og evner. De skoler, hvor samarbejdet er bedst mellem de forskellige faktorer, har også chance for at opnå de bedste resultater.

Et sådant snævert samarbejde, der garanterer de bedste resultater, vil vanskeligt kunne etableres i det almindelige skolevæsen, særlig ikke i de mindre byer, og vil i hvert tilfælde blive meget kostbart, så kostbart, at kommunerne sikkert vil betakke sig. Forsorgen har set tilfælde, hvor psykologerne har måttet arbejde 50-100 timer for at redde et enkelt barn for undervisning.

Ved siden af og i snæver kontakt med undervisningen stiller lovforslaget oplæring. Oplæringen har historisk baggrund i forsorgen, men den har i de senere år i høj

grad skiftet karakter og vil skifte endnu mere i de kommende år. Historisk har oplæringen været koncentreret om landbrug, gartneri og enkelte håndværk og husgering. Her er sket en forskydning. Dels vil mange på grund af landbrugets og gartneriets mekanisering ikke længere kunne klare opgaverne, dels har en undersøgelse vist, at børn og unge fra københavnske hjem og fra købstædernes hjem klarer sig langt bedre ude i samfundet, hvis de er oplært i bypræget erhverv. Vi må derfor regne med at få en udvikling, der må baseres på oplæring på beskyttede, maskinprægede virksomheder, hvor de mere komplicerede beskæftigelser foretages af ansatte og de mere enkle af åndssvage, der oplæres til at tage deres plads enten for stedse på beskyttede arbejdspladser eller på almindelige arbejdspladser ved det mere primitive arbejde.

Det glæder mig, at man her — som i børnelovene — har lagt vægten på det frivillige, på tilbuddet til den, der trænger til forsorgens hjælp. Jeg tror desværre ikke, vi endnu kan klare os helt uden tvang. Den åndssvage vil ofte, netop i kraft af de mangler, han eller hun lider under, ikke kunne fatte, at han må oplæres eller behandles, eventuelt isoleres, men det er et fremskridt, at kun hensynet til ham selv og hensynet til samfundets sikkerhed og ikke hensynet til det større og mindre besvær, han er til for sine omgivelser, kan være afgørende.

Indførelsen af et værgesystem er også et fremskridt. Det vil forhåbentlig være med til at udbygge det nødvendige tillidsforhold mellem forsorgen, de åndssvage og deres pårørende.

Det samme vil forhåbentlig det nye centralnævn, der fremtidig skal tage stilling til udskrivningsbegæringerne i stedet for bestyrelserne. Jeg går ud fra, at det så fremtidig bliver dette nævn og ikke forsorgen, der bliver modparten i retssager om udskrivning. Det vil utvivlsomt være en fordel for både den åndssvage og for forsorgen, at det gode tillidsforhold, der oftest hersker mellem de indlagte og forsorgens repræsentanter, ikke belastes med proceduren og forklaringerne i disse sager.

Forsorgens væsentlige formål er at skabe en tilværelse for de åndssvage så nær det normale menneskes tilværelse som muligt.